

AIRPORT

REVIEW

9/2001 Wrzesień / September ISSN 1509-9733

GDAŃSK FJMIASTO AIRPORT

www.festiwalfilmow.pl

XXVI FPFF SUPERPRODUKCJE I DEBIUTY

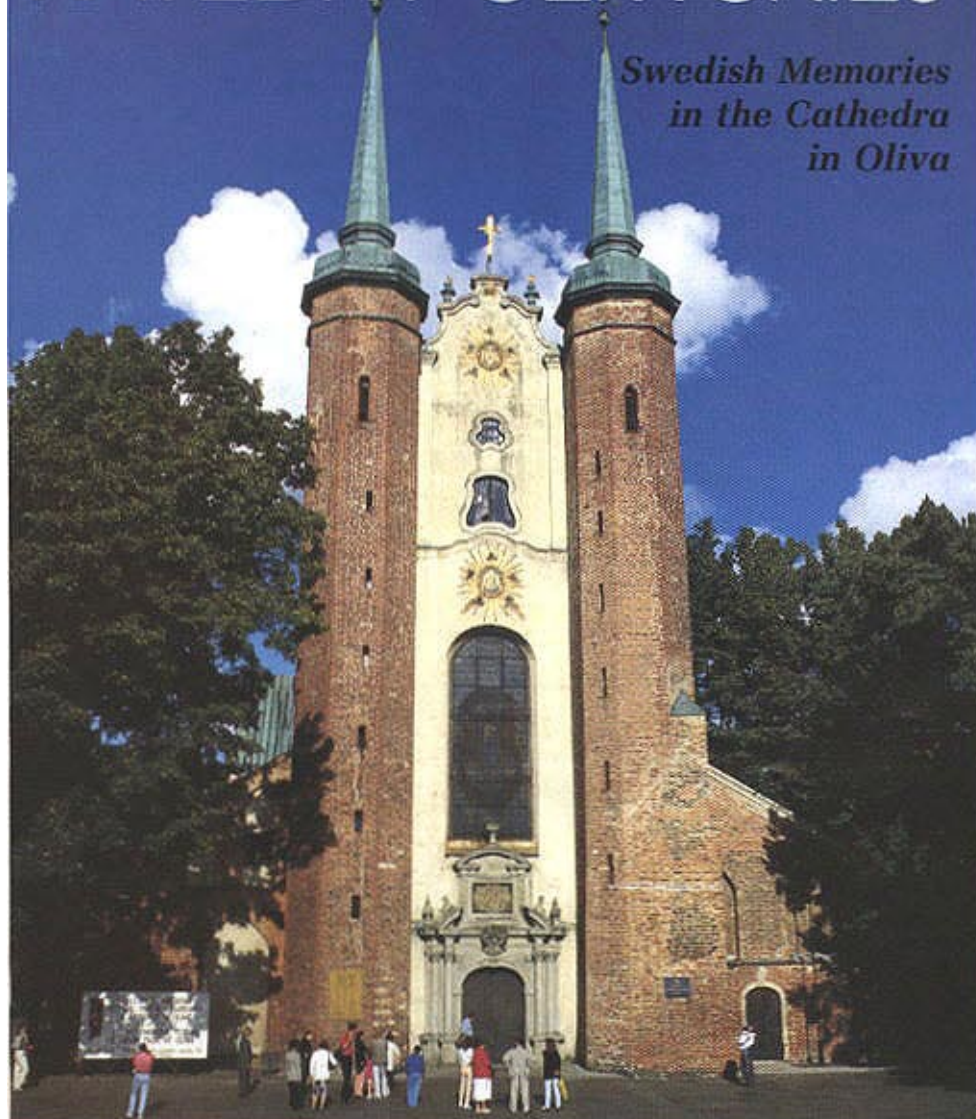
SUPERPRODUCTIONS AND FIRST FILMS

FLOOD IN GDAŃSK
LET'S REBUILD GDAŃSK
POWÓDŹ W GDAŃSKU
ODBUDUJMY
GDAŃSK

SZWEDZKIE ZABYTKI KATEDRY OLIWSKIEJ

*Swedish Memories
in the Cathedra
in Oliva*

Fot. archiwum

Historia Katedry Oliwskiej powiązana jest z dziejami polsko-szwedzkimi poprzez polską linię Wazów. Kiedy Zygmunt III Waza w 1587 r. wybrany został na króla Polski, pierwszym miastem, które odwiedził w naszym kraju, był Gdańsk. Swoje pierwsze kroki nowy władca Polski skierował do kościoła i klasztoru oliwskiego, będących w tym czasie ostoją katolicyzmu na tych terenach. Król zszedł ze statku i przybył do Oliwy 7 października. Tutaj, witany przez przeora zakonu cystersów, wziął udział w uroczystej mszy świętej, w czasie której dokonał zaprzysiężenia na *pacta conventa*.

Król Zygmunt jeszcze kilkakrotnie gościł w Gdańsku i za każdym razem odwiedzał klasztor cystersów. W 1598 r., tuż przed nieszczęsną wyprawą do Szwecji, przez dłuższy czas kwaterował z częścią swojego dworu w pomieszczeniach klasztornych. Z czasem stał się jednym z największych donatorów klasztornych. Kiedy w 1613 r. Herman Han namalował wizerunek monarchy, mnisi uhonorowali króla wieszając obraz w prezbiterium kościoła wśród podobizn innych ważnych darczyńców.

Po przegranej przez Zygmunta III Wazę bitwie pod Stångebro wielu z jego zwolenników uciekło ze Szwecji. Wśród nich był też niejaki Per Eriksson, które-

go nazywano w zlatynizowanej formie Petrus Erici Gothus. Zamieszkał on ok. 1600 r. w Oliwie i rozpoczął pracę jako prawnik, pozostając na usługach braci zakonnych aż do śmierci w 1638 r. Za swe zasługi pochowany został na terenie kościoła, a jego żona ufundowała ołtarz z wizerunkiem św. Antoniego. Ołtarz ten znajduje się obecnie przy bocznym wyjściu z kościoła.

W 1626 r., w czasie tzw. pierwszej wojny polsko-szwedzkiej, wojska Gustawa II Adolfa doszczętnie splądrowały klasztor i kościół. Wiele z zagrabionych wówczas dzieł można dzisiaj podziwiać w szwedzkich muzeach, zamkach i kościołach. Gustaw II Adolf przez sześć kolejnych lat grabił polskie i niemieckie pałace i kościoły. W listopadzie 1632 r. dosięgła go kula w bitwie pod Lützen. Na tron szwedzki wstąpiła jego córka Krystyna, która była osobą wszechstronnie wykształconą. W 1654 r. przeszła na katolicyzm, zrzekła się korony i wyjechała do Rzymu. Istnieje tradycja, sięgająca początków XVIII w., która mówi, że w akcie pokuty za grzechy popełnione przez ojca Krystyna wykonała własnoręcznie baldachim i podarowała go w geście przeprosin oliwskim cystersom.

Okres wojen polsko-szwedzkich zakończył się w 1660 r. W klasztorze oliwskim podpisano traktat pokojowy. Pertraktacje pokojowe odbywały się w małym refektarzu klasztornym, do którego wchodzi się z krużganków (dziś jest niedostępny dla turystów). Na ścianie znajduje się malowidło z panoramą klasztoru i Gdańska, ozdobione symbolicznymi elementami wojny i pokoju. Przy jednym z okien wykonano ornament w formie wstęgi, gdzie w języku łacińskim opisano radość z powodu podpisania układu. Pod ścianą stoi drewniane biurko, przy którym, jak mówi tradycja, złożono ostatecznie podpisy. Ścianę zdobi też niewielki portret, który prawdopodobnie przedstawia króla Władysława IV. W krużgankach, przy jednym z wejść, wisi tablica marmurowa, opisująca w języku łacińskim, jak ważny fakt historyczny dokonał się w klasztorze 3 maja 1660 r.

The history of Cathedra in Oliva is related to the Polish-Swedish relationship through Polish line of Swedish dynasty of Vasa. When Sigmund II Vasa was elected to be a King of Poland, Gdańsk was the first Polish city he visited. His first steps on Polish soil took him to the church and Cisters monastery in Oliva, that where Catholic stronghold in the area. The King

stepped from the ship and arrived in Oliva on October 7. He was greeted by the Cisters' prior and later participated in a Holy Mass. During that ceremony he also swore to respect *pacta conventa*, a set of traditional Polish privileges.

King Sigmund later visited Gdańsk on several other occasions and each time he had also visited Cisters' monastery. In 1598, shortly before his unfortunate trip to Sweden, he had spent some time with his court in the monastery. He became one of the most generous donors. In 1613 Herman Han painted a portrait of the King and the monks hung the portrait in the Church among other benefactors.

After Sigmund II Vasa had lost the battle of Stångebro, many of his followers fled from Sweden. Among them there were a Per Eriksson, called in a Latin version Petrus Eriki Gothus. He had lived in Oliva since 1600 and worked as a lawyer helping the monks till his death in 1638. He

was buried in the church and his wife had funded Saint Anthony's altar, presently hanging at the side entrance to the church.

In 1626, during the first Polish-Swedish war, the army of Gustav II Adolf had looted the church and monastery. Many works of art that were looted had been since then till nowadays on display in Swedish museums, castles and churches. Gustav II Adolph had kept looting Polish and German palaces and churches for six years. In November of 1632 he was shot in a battle of Lutzen. His daughter Cristina became Swedish ruler. She was well educated. In 1654 she decided to convert to Catholicism, resign from the throne and go to Rome. According to the tradition dating back to the beginning of XVIII century Cristina had herself made an embroidery and gave it to the Cisters Monastery of Oliva as to the act of repentance for her fathers' sins.

The period of Polish-Swedish wars ended in 1660. The peace treaty

was signed in Oliva, in the Monastery. The peace conference took place in a small monastery hall not accessible now to the tourists. On its walls there is a painting, depicting panorama of the Monastery and Gdańsk with symbolic representations of War and Peace. By the window there is a ribbon-like ornament describing in Latin the joy accompanying the peace treaty. There is also a wooden desk on which – according to tradition – the treaty was signed. There is also a small portrait of (probably) king Władysław IV. In the archway by the entrance there is an inscription in Latin to commemorate this important historic treaty completed in the Monastery on May 3, 1660.

Wojciech Lygaś

Na zdjęciach: na poprzedniej stronie, Katedra Oliwska, widok od strony głównego wejścia do świątyni; poniżej, nawa boczna katedry z ołtarzem z wizerunkiem św. Antoniego / Photo, previous page: Cathedral in Oliva, a look from the main entrance; below: Cathedral in Oliva, side altar of St. Anthony

